

Even uw aandacht...

Deze 'smaakmaker' laat u toe kennis te maken met dit werk.

Dit tekstfragment mag niet gebruikt worden voor opvoering. Het mag niet worden gedownload, afgedrukt of verder verspreid.

Indien deze smaakmaker u bevalt, raden we u aan het volledige toneelstuk te ontlenen en te lezen voor u tot de aankoop van boekjes voor opvoering beslist.

Veel leesplezier!

ORESTES

Tragikomedie in alexandrijnen

door

Laurens Spoor

Toneelfonds J. Janssens

Antwerpen - 1994

Nr. 2209

OPVOERINGSRECHT

Het opvoeringsrecht wordt verkregen na aankoop van tenminste ZES tekstboekjes bij de uitgever en na betaling van de verschuldigde auteursrechten aan:

Toneelfonds J. Janssens B.V.B.A.

Men is volgens de Auteurswet strafbaar als men gebruik maakt van gekregen, gehuurde, geleende of gecopieerde boekjes.

Wanneer men niet voldoet aan de hier opgesomde voorwaarden, worden de geldende auteursrechten met 100% verhoogd.

Voor Nederland wende men zich tot:

Laurens Spoor
Amsterdam

Wettelijk depot D/1994/220/40
ISBN 90-385-0315-6

cop. 1994 Toneelfonds J. Janssens/Laurens Spoor

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotocopie, microfilm of op welke wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

PERSONAGES

AGAMEMNOON, koning van Mycene

KLYTAIMNESTRA, echtgenote van Agamemnoon

ELEKTRA, dochter van Agamemnoon en Klytaimnestra

ORESTES, zoon van Agamemnoon en Klytaimnestra

AIGISTHOS, minnaar van Klytaimnestra

APOLLONIA, voedster van Elektra

(een close harmony koortje)

Orestes

EERSTE BEDRIJF

scène 1: KLYTAIMNESTRA, ELEKTRA, APOLLONIA

KLYTAIMNESTRA

Elektra, doe het licht eens aan. Mijn tere ogen
Ontcijferen geen jota van de brief waarmee
Een uitgeputte postduif juist kwam aangevlogen
Vanuit de regionen van de Zwarte Zee.

ELEKTRA

Een brief uit Troje? Eindelijk bericht van vader?

KLYTAIMNESTRA

't Is Agamemnoon's handschrift niet. De vraag blijft dus
Wie hem verzonden heeft.

ELEKTRA

Weet u het al?

KLYTAIMNESTRA

Ik blader

Nog door de pagina's... De brief komt van je zus!

ELEKTRA

Iphigeneia? Schrijft zij ons?

KLYTAIMNESTRA

Wis en waarachtig.

ELEKTRA

Vanuit de onderwereld meldt zij zich als schim?

KLYTAIMNESTRA

Ze is niet dood, ze leeft. Madam blijkt zelfs woonachtig
In een riant gelegen villa op de Krim.

ELEKTRA

Maar vader heeft haar toch geofferd om in Aulis
Een fiat van de goden te verkrijgen voor
Zijn overtocht naar Troje?

KLYTAIMNESTRA

Niets daarvan. Mevrouw is
In blakende gezondheid en baadt in comfort.

ELEKTRA

Wel heb je ooit!

KLYTAIMNESTRA

Ja, het was amper te geloven
Als zij het niet persoonlijk opgetekend had.

ELEKTRA

Wat schrijft zij ons precies?

KLYTAIMNESTRA

Er staat geen aanhef boven.
Ze valt gewoonweg met de deur in huis. Nadat
Zij weliswaar summier, maar niettemin van harte
Geïnformeerd heeft naar ons aller wel en wee,
Wil zij onze nieuwsgierigheid niet langer tarten
– Schrijft zij – en gaat ze over tot een resumé
Van omzwervingen en ervaringen-ter-plekke

Orestes

Die zij, naar ze benadrukt, idealiter
Breeduit zou schilderen en ruimschoots zou doorspekken
Met overpeinzingen. Maar dat voert haar te ver.
Een integrale versie van haar lotgevallen
Sluit zij dan wel niet uit op langere termijn,
Voorshands wil zij hier een en ander samenballen
En zich vooral bepalen tot de grote lijn.
Wijdlopigheid die in de kiem niet wordt bestreden
Leidt licht tot overdrijving en sensatiezucht;
Haar rijk gevarieerde wederwaardigheden
Passeren dan ook de revue in vogelvlucht.
Omstuwd door allerhande dienstmaagden... – wacht even,
De bladzijden zijn blijkbaar door elkaar geraakt.

ELEKTRA

Heeft zij ze niet genummerd?

KLYTAIMNESTRA

Dat is uitgebleven.

De volgorde dient uit de context opgemaakt.

(pauze)

Hoe zij destijds als offerande weggesleurd is
Uit dit paleis, acht zij gevoelig bekend.
Zij staat eerst stil bij wat daarna met haar gebeurd is
En opent met een opzienbarend incident:
Ze schrijft dat zij, toen ze verzonken in gedachten,
Ontkleed en stevig vastgebonden met een touw,
Op het ruw opgeschuurde hakblok lag te wachten
Tot 't zwaard van Agamemnoon haar doorklieven zou,
Dat zij toen door een natuurkundig noch mechanisch
Verklaarbaar fenomeen plotsklaps werd opgetild

En door het luchtruim werd gevoerd, terwijl een panisch
Geschrokken meute toekeek en iets van groot wild
– Een hert, een beer, een zwijn, dat kon zij niet bepalen
Vanuit de hoogte – in haar plaats lag neergeveld.
Zij landde op de Krim, waar haar door de lokale
Bevolking fondsen ter beschikking zijn gesteld
Waaruit zij vrijelijk en onbeperkt kan putten,
Een geste die zij minzaam heeft geaccepteerd
En sedertdien zo kien heeft weten te benutten
Dat zij thans een aanzienlijk kapitaal beheert,
Het vruchtgebruik geniet van bossen, landerijen
En wijngaarden, zover het oog maar reiken kan,
En en passant nog wat belendende contreien
Onttrekt aan een gewestelijk bestemmingsplan.
Omstuwd door allerhande dienstmaagden en knechten,
Leidt zij, kortom, een zorgeloos bestaan, gespeend
Van plichten, en doet zij haar voordeel met de rechten
En de prerogatieven die haar zijn verleend.
Vergunningen, ontheffingen en dergelijke
Beschikkingen voor haar: ze zijn er legio.
Zij heeft geen evenknie. Op zoek naar haars gelijke
Doorpluist men tevergeefs de ganse regio.
Zij drinkt uit gouden bekers, eet speciaal bereide
Menu's, en zij mag laten staan wat zij niet blijft;
Zij draagt slechts pure zijde en – zie ommezijde –
Weet zich alom geacht en wijd en zijd geliefd.
Men maakt zijn opwachting bij haar in grote drommen,
En reeds wordt zij door menige inheemse stam
In een gestadig groeiend aantal heiligdommen
Vereerd als een godin die uit de hemel kwam.

Orestes

Omdat zij meent in ruil hiervoor toch iets te moeten
Terugdoen, praktizeert zij daar als zieneres.
Ze zendt ons allemaal de hartelijke groeten.
De rest kan ik niet lezen. Jij?

ELEKTRA

't Is een p.s.

Waarin zij plotseling een ander handschrift aanneemt...

KLYTAIMNESTRA

Is dat Iphigeneia niet ten voeten uit!

ELEKTRA

Deed zij dat vroeger al? Dat is mij dan ontgaan. Vreemd.

KLYTAIMNESTRA

Ja, curieus. Maar wat bericht zij tot besluit?

ELEKTRA

Ze schrijft dat zij dit thema liefst zou laten rusten
En het slechts aanroert daar zij 't niet verzwijgen mag.
't Betreft een visioen dat zij in halfbewuste,
Doch niettemin lucide toestand voor zich zag.
't Is even ver van haar – schrijft zij – paniek te zaaien,
Haar gave exploiterend zonder voorbehoud,
Als het haar vreemd is om de waarheid heen te draaien
En te verdoezelen hetgeen zij heeft aanschouwd,
Ja, haars ondanks tot in finesses moest ontdekken.
Zij vraagt ons te beseffen dat het hier een plicht
Betreft waaraan zij zich noch kan, noch wil onttrekken
En het navolgende te lezen in dat licht:
Zij zag hoe vader ginds bij het beleg van Troje

Nog nauwelijks door wapenbroeders wordt omringd,
Sinds een conglomeraat kordate lichtekooien
Zijn medestrijders naar de achtergrond verdringt.
Een harde kern van jonge, vurige blondines
Werd onmiskenbaar door haar geestesoog ontwaard
Te midden van die bonte stoet van concubines
Die vader in den vreemde om zich heen vergaart.
Zij hangen van de ochtend tot de late avond
En omgekeerd van 's avonds laat tot 's ochtends vroeg
In de dichtst denkbare nabijheid van papa rond.
Meer zegt zij er niet over. Dit dunkt haar genoeg.
In de erotische details wil zij niet treden,
Al wil zij dan nog wel als vingerwijzing kwijt
Dat zij hem in de meest spectaculaire zeden
En kleurrijke gewoontes hebben ingewijd;
Want zij zag poses, combinaties, accessoires,
Waarvoor het haar aan terminologie mankeert,
En wilde zij daarover méér kwijt – wat niet waar is –
Dan diende dat aanschouwelijk gedemonstreerd;
Dan moest zij jongelui en attributen huren
En alles instuderen – tot zover akkoord,
De reis hierheen is evenwel geen sinecure,
Dus al met al voegt zij de daad niet bij het woord.
En aangezien geen sterveling haar zal verwijten
Dat zij in dezen terughoudendheid betracht,
Vertrouwt zij thans de lange reeks van rauwe feiten
Met een gerust hart toe aan de verbeeldingskracht.
Tot zover 't prangende probleem dat haar nog restte
En dat zij liever niet te berde had gebracht.
Tot slot wenst zij ons nogmaals allemaal het beste.
Punt. Einde van de brief.

Orestes

KLYTAIMNESTRA

Als ik het al niet dacht.

Nu Troje standhoudt, praat meneer als overwinnaar
Van vrouwenharten! Deze krenking krijst om wraak.

ELEKTRA

Wat nu te doen?

KLYTAIMNESTRA

Wat nu te doen? Ik neem een minnaar!

Voorwaar dat ik vandaag nog met hem kennismaak.

scène 2: ELEKTRA, APOLLONIA

ELEKTRA

Wat zeg je daarvan, Apollonia, mijn voedster:
Iphigeneia op de Krim, is dat niet kras?
Hoe bracht zij het zo ver?

APOLLONIA

Was ik uw zuster's hoedster?

ELEKTRA

Nee, die van mij alleen.

APOLLONIA

Zat ik in zak en as

Toen zij destijds tot ieders schrik en consternatie
Van bed gelicht werd door een nachtelijk konvooi

Dat haar fluks met zich meevoerde op instigatie
Van Agamemnoon? Was ik aan paniek ten prooi
Toen hier het nieuws de ronde deed dat zij in Aulis
Geslacht was door degene die haar had verwekt?
Ik ben niet iemand die om 't minste in de rouw is,
Noch ziet men mij om het geringste opgewekt;
Want alle voorspoed die wij krijgen te verduren
Zet even weinig zoden en duurt even kort,
Is even ijl van aard en schimmig van nature
Als 't onheil dat ons in de schoot geworpen wordt.
Door hartzeer overmand, door vreugde overrompeld,
Wie mij aldus meent aan te treffen, is abuis.
'k Ben evenmin lichtvaardig in geluk gedompeld
En middelpunt van drinkgelag en feestgedruis,
Als ik voor treurigheid en weemoed door de knieën
Zal gaan of oren heb naar smart en droefenis.
Ik koester haat en nijd zomin als sympathieën
En taal naar jovialiteit noch ergernis.
Dus dat zij ons per brief na tien jaar mededeelde
Dat zij het zwaard ontsprong en doodleuk Krimwaarts vloog,
Daar metterwoon gevestigd is en zwelgt in weelde
En van zich spreken doet als zieneres, bewoog
Mij evenmin. Mij kan dat allemaal niet raken.
Niet dat ik geen gevoelens ken, maar ik hanteer
Als vuistregel dat men er scherp voor dient te waken
Zich op te laten zwepen, dan wel zich terneer
Te laten slaan door wat aan 't leven inherent is.

ELEKTRA

Hoe rijk paar jij een warm hart aan een koele blik!

Orestes

APOLLONIA

Er is, zoals hier ten paleize wel bekend is,
Geen ander kapitaal waarover ik beschik.

TWEEDE BEDRIJF

scène 1: KLYTAIMNESTRA, AIGISTHOS, ORESTES

KLYTAIMNESTRA

Orestes...

(Stilte)

KLYTAIMNESTRA

Dit hier is Aigisthos, mijn geliefde.

(Stilte)

AIGISTHOS

Dag jongeman.

(Stilte)

KLYTAIMNESTRA

Orestes, niet zo onbeleefd.

Hij neemt de plaats van vader in.

(Stilte)

AIGISTHOS

Je vader grieve

Je moeder...

ORESTES

Ik weet niet waar u het over heeft.

Orestes

AIGISTHOS

Wij spreken over zwaarbeladen onderwerpen:
Je vader's ontrouw...

ORESTES

Nee: mijn moeder's eigenschap
Vermeende tegenstellingen nog aan te scherpen.
Ditmaal geen noodsprong...

KLYTAIMNESTRA

Maar...?

ORESTES

Een weldoordachte stap.

KLYTAIMNESTRA

Waar doel jij op?

ORESTES

Ik heb gezien hoe u vanmorgen...

AIGISTHOS

Wat zag je dan?

ORESTES

Ik heb gezien...

KLYTAIMNESTRA

Genoeg!

(tot Aigisthos)

Mijn zoon
Veracht mij en in antwoord op mijn noeste zorgen
Spreidt hij zijn gram doorgaans publiekelijk ten toon.